

## ДИСКУСІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ФАХОВИХ БАКАЛАВРІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

[Academic integrity as the basis of academic success]. *Legal position*. No. 4 (37), pp. 98–103. [in Ukrainian].

14. Sharov, S., Kreminskyi, B., Safonov, Yu. & Sharova, T. (2023). Orhanizatsiia roboty z obdarovanoi moloddu zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Organization of work with gifted youth by means of information

and communication technologies]. *Science and technology today*. No. 3 (17), pp. 458–471. [in Ukrainian].

15. Sharov, S. (2020). Popularization of academic integrity through massive open online courses. *Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka*. No. 53, pp. 23–26. [in English].

Стаття надійшла до редакції 04.09.2023

УДК 378.046 – 021.46:[808.53:81'276.6]

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291093>

**Ольга Сорока**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

**Галина Лещук**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

## ДИСКУСІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ФАХОВИХ БАКАЛАВРІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено проблему формування професійно-мовленнєвої компетентності молодших фахових бакалаврів у закладах передвищої освіти засобами дискусії. Актуальність проблеми вбачається тому, що у сфері майбутньої професійної діяльності багато залежить від умінь фахівця медичної галузі реалізувати себе через спілкування, вільно та критично мислити. Встановлено, що групова дискусія на навчальних заняттях сприяє розширенню інформаційного поля студентів, виробленню комунікативних навичок, активізує інтерес до навчання. Представлено сутнісні характеристики групової дискусії, серед яких розв'язання професійних завдань, що мають нестандартний підхід, творчий конструктивізм, поєднання взаємодоповнюваного діалогу та обговорення-суперечки, зіткнення різних точок зору, позицій, рішень, досягнень.

**Ключові слова:** професійно-мовленнєва компетентність; молодші фахові бакалаври; заклади передвищої освіти; студенти-медики; дискусія; формування.

**Табл. 1. Літ. 13.**

**Olga Soroka**, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Head of the Social Work and Management of Sociocultural Activities Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University  
**Halyna Leshchuk**, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Social Work and Management of Sociocultural Activities Department, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

## DISCUSSION AS A MEANS OF FORMATION PROFESSIONAL SPEAKING COMPETENCE OF YOUNGER SPECIALIST BACHELORS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS (COLLEGES)

The article highlights the problem of formation of professional speech competence of junior bachelors in educational institutions (colleges) by means of discussion. The relevance of the problem can be seen in the fact that in the field of future professional activity, a lot depends on the ability of a medical specialist to realize oneself through communication, to think freely and critically. Emphasis is placed on the expediency of using group discussion in the process of formation of professional speech competence of junior bachelors in educational institutions (colleges). It has been established that group discussion in educational classes contributes to the expansion of the information field of students. It also develops communication skills, and activates interest in learning. There are presented essential characteristics of a group discussion. They include the solution of professional tasks with a non-standard approach, creative constructivism, a combination of complementary dialogue and discussion-dispute, a clash of different points of view, positions, solutions, and achievements. There are revealed peculiarities of group discussion. It is one of the effective means of developing unprepared speech and group interaction skills. It makes it possible to reproduce the conditions of real speech communication. There are defined forms of discussion: round table, forum, panel discussion, debate, symposium, aquarium technique, court session, and brainstorming. Special attention is paid to discussion-dialogue and discussion-dispute. The step-by-step structure of the educational session is presented in the form of a discussion: awareness of the problem and its analysis; actualization of previously acquired knowledge; collection and analysis of information; discussion of problem solving alternatives; collective discussion of the problem; reflection, summarizing the discussion. The potential of group discussion in the educational process of junior professional bachelors of educational institutions,

*namely: modeling, logical analysis, group decision-making, replenishment of the amount of theoretical knowledge, practical application of language skills and skills to build statements, cooperation methods. It is suggested to use a set of techniques to increase the effectiveness of group discussion: clarifying questions, demonstration of misunderstanding, doubt, alternative, engagement.*

**Keywords:** professional speech competence; junior professional bachelors; educational institutions (colleges); medical students; discussion; formation.

**П**остановка проблеми. У сучасному суспільстві, на ринку праці потрібні фахівці, готові розв'язувати актуальні соціальні й професійні завдання. Здатність витримати конкуренцію, досягти певних вершин професійної майстерності й розвитку залежить не лише від отриманих знань, умінь і навичок, а найбільше від розвитку необхідних загальних і професійних компетентностей. В освітньому процесі при підготовці фахівців у системі середньої професійної освіти необхідно створити умови для оволодіння майбутніми медичними працівниками комплексом компетентностей, затребуваних у суспільстві. Випускник має бути конкурентоспроможним за умов інформаційно й комунікативно насиченого простору.

Серед сучасних дидактичних розробок у теорії та методиці професійної освіти особливе місце належить пошуку методів і прийомів навчання, що дають змогу ефективно формувати як загальні, так і професійні компетентності. Серед них особливе місце належить професійно-мовленнєвій компетентності, яка є одним із основних показників якості підготовки фахівця у будь-якій галузі людської життєдіяльності, що демонструє рівень сформованості ключових уявлень, знань і навичок у сфері міжособистісної взаємодії на соціально та професійно прийнятному рівні. Це завдання прямо стосується підготовки медичних працівників середньої ланки, які сьогодні є не просто виконавцями призначень лікаря, а й переходять у нову категорію працівників – фахівців, які виконують певні творчі функції. У зв'язку з цим переглядаються зміст і структура професійної підготовки середнього медичного персоналу. Насамперед це стосується подолання його обмеженої професійно-мовленнєвої компетентності.

Професія медичної сестри, акушерки, фармацевта належить до такого виду діяльності, де висока професійно-мовленнєва компетентність є невід'ємною частиною професії, як і набір спеціальних умінь і навичок. Як фахівці системи “людина–людина” вони постійно залучені до процесу спілкування, що передбачає різноманітні й багатопланові відносини з колегами по роботі, пацієнтами та їхніми родичами. Професійна діяльність фахівців медичної галузі передбачає чітку та координовану взаємодію на основі позитивних взаємин, взаєморозуміння і сприятливого соціально-психологічного клімату.

Перевагою комунікативного навчання у закладах передвищої освіти є можливість за короткий час передати значний обсяг інформації, застосовувати

на практиці отримані знання та вміння, а за рахунок інформативної насиченості практичних занять і різноманітності методичних форм їх проведення досягти зростання професійного рівня молодших фахових бакалаврів. Використання нових технологій і методик у процесі формування професійно-мовленнєвої компетентності показали доцільність застосування групових методів в організації роботи студентів. У нашому баченні, одним із таких може і має стати навчальна дискусія – цілеспрямований обмін думками, ідеями, судженнями для пошуку істини. Інтерес до неї зумовлений ще й тим, що дискусії поки що не набули широкого поширення у системі середньої медичної освіти.

**Аналіз основних досліджень та публікацій.** Вивченню питань професійної підготовки молодших фахових бакалаврів у закладах передвищої освіти приділяли увагу такі вчені, як Г. Михайлишин, В. Мороз, С. Мороз, Т. Равчина, О. Сорокаліта, І. Хомишин, Г. Шемелюк та інші. Психолого-педагогічні дослідження та дидактичні методи навчання української мови (Н. Голуб, О. Горошкіна, О. Кучерук, О. Семенов) показали ефективність отримання повноцінних знань студентів та обов'язкових умов роботи за допомогою групових форм організації навчання, серед яких особливе місце займає дискусія.

Увагу вітчизняних дослідників привертають окремі напрями застосування дискусії в освітньому процесі закладів загальної середньої, передвищої та вищої освіти. Так, Н. Андронік досліджує лінгводидактичні та комунікативні особливості дискусії [2]; Ю. Полікарпова вивчає дискусію як різновид інтерактивних технологій, що має значний потенціал для використання у процесі навчання іноземних студентів [9]. В. Леган і Н. Годованець розглядають дискусію як активний метод вивчення іноземних мов [5]. О. Любашенко, О. Попова вважають навчальну дискусію спеціальним лінгводидактичним методом, засобом формування комунікативно-стратегічної компетентності учня [6]. Поділяємо думку про те, що освоєння норм раціонального мовного спілкування, правил ведення дискусій формує відповідальне ставлення до мови, що є однією з найважливіших вимог, які висуваються до сучасного фахівця у будь-якій галузі життєдіяльності [7].

Проте, незважаючи на достатній рівень досліджень означеної тематики, проблему застосування дискусії, як засобу формування професійно-мовленнєвої компетентності молодших фахових бакалаврів

## ДИСКУСІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ФАХОВИХ БАКАЛАВРІВ У ЗАКЛАДАХ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

у закладах передвищої освіти доцільно розглядати більш детально.

**Метою статті** є з'ясування сутності дискусії, як методу навчання, висвітлити її потенціал у процесі формування професійно-мовленнєвої компетентності молодших фахових бакалаврів у закладах передвищої освіти.

**Виклад основного матеріалу.** Професійно-мовленнєва компетентність у широкому розумінні – це оволодіння сукупністю професійних функцій, що забезпечують смислове сприйняття інформації від викладача до студента і навпаки. Це визначення має інформаційно-смысловий характер. З психолого-педагогічних позицій, під комунікативною компетенцією мається на увазі організація соціально-психологічної взаємодії, коли створюється спільнота учасників освітнього процесу зі збереженням індивідуальності кожного з них, формується психологічна готовність до співробітництва.

Професійно-мовленнєва компетентність має багаторівневий характер. Йдеться про переживання особистої цінності та значущості, що проявляється у формуванні ціннісного ставлення до студента та про культуру спілкування, під якою розуміють таку організацію педагогічної взаємодії, при якій усі учасники почуваються комфортно, тому що для кожного створюють умови для комунікативної взаємодії та самореалізації.

Важливим показником сучасної освіти є переміщення акцентів на розвиток навичок мовного спіл-

кування на професійні теми та ведення дискусій. Йдеться про реалізацію мовного акту говоріння у процесі комунікації, одного з найбільш оптимальних стратегічних прийомів – використання комунікативних технологій: активних та інтерактивних методів навчання.

Активні методи навчання – це такі, що спонукають до інтенсивної розумової та практичної діяльності у процесі оволодіння навчальним матеріалом [12]. Таке навчання передбачає використання системи методів, спрямованої на самостійне оволодіння студентами знаннями і вміннями у процесі активної розумової та практичної діяльності. До однієї з найефективніших форм інтерактивного навчання можна віднести групову дискусію.

У загальноприйнятому значенні дискусія (від латинського *discussio* – “я досліджую”) – це публічне обговорення будь-якого питання групою людей чи вільний вербальний обмін знаннями, судженнями, ідеями або думками. До її сутнісних характеристик відносять: виконання професійних завдань, що мають нестандартний підхід, творчий конструктивізм, поєднання взаємодоповнювального діалогу та обговорення-суперечки, зіткнення різних точок зору, позицій, рішень, досягнень.

Сьогодні термін “дискусія” має багато різних тлумачень. Його часто ототожнюють з диспутом або дебатами, і використовують як навчально-організаційну форму, метод або прийом. У табл. 1 наведено найбільш поширені трактування цього поняття.

*Таблиця 1*

**Наукові підходи до визначення “дискусії”**

Сутнісна характеристика “дискусії”	Автори
“Дискусія – це публічне обговорення будь-якого спірного питання, у процесі якого розглядаються різноманітні точки зору, що формує й розвиває науковий світогляд старшокласника” [1, 148].	О. Андрієць
Дискусія є “однією з найважливіших форм комунікації, методом вирішення суперечливих проблем, способом пізнання дійсності, формою колективного обговорення будь-якого невирішеного питання для встановлення істини” [3, 346].	К. Босак, Л. Сивак
Дискусія – це метод, стрижневий інструмент навчання, накопичення досвіду та оцінки [13].	О. Бреніфер (O. Brenifier)
“Дискусія – це спір, суперечка окремих осіб, співрозмовників” [4, 223]	В. Бусел
“Дискусія – усна (писемна) форма організації мовлення, у процесі якої розглядаються протилежні точки зору; комунікативна взаємодія групи учнів, що організовується для обміну думками, обговорення спірного питання” [10, 42].	М. Пентиліук
“Дискусія – один із методів розв’язання спірних питань; метод навчання, який передбачає організацію спільної мовної діяльності для пошуку ефективного розв’язання проблеми” [11, 182].	О. Пометун

Поділяємо позицію Н. Андронік у тому, що “спеціально організована дискусія, по-перше, є одним із ефективних засобів розвитку невідготовленого мовлення й умінь групової інтеракції, по-друге, вона дає змогу відтворити умови реальної мовленнєвої комунікації” [2, 13], що є важливим у процесі фор-

мування професійно-мовленнєвої компетентності студентів у закладах передвищої освіти.

З комунікативної точки зору дискусія завжди полілогічна. Але характер цього полілогу може бути різним: полілог-різноголосся (розбіжність, суперечка, коли кожний захищає свою позицію, власну точ-

ку зору) і полілог-багатоголосся (згода, взаємодоповнення, спільне розв'язання проблеми, діалог) [2].

Серед форм дискусії виділяють такі: круглий стіл, форум, панельна дискусія, дебати, симпозіум, техніка акваріума, судове засідання, мозковий штурм [7]. Розглядаючи різноманітні види дискусій, ми прийшли до висновку, що особливою популярністю серед студентів користуються навчальна дискусія (спеціально організована дискусія для аналізу й розв'язання дидактичної проблеми); "побіжна" (що виникає стихійно під час розгляду складних питань) та дискусія, спрямована на формування переконань [5].

Окрім того, цікавими, на нашу думку, є дискусія-діалог і дискусія-суперечка. Так, перше найчастіше застосовують для спільного обговорення навчальних та виробничих проблем, розв'язання яких може бути досягнуто шляхом взаємодоповнення, групової взаємодії за принципом індивідуальних вкладів або на основі узгодження різних точок зору, досягнення консенсусу. Дискусію-суперечку зазвичай використовують для всебічного розгляду складних проблем, що не мають однозначного вирішення. Вона побудована на принципі позиційного протистояння, а її мета – не стільки подолати проблему, скільки спонукати студентів замислитися над нею, здійснити, так би мовити, "інвентаризацію" своїх уявлень і переконань, уточнити й обґрунтувати свою позицію, навчити студентів аргументовано відстоювати свою точку зору й водночас усвідомлювати право інших мати свій погляд на цю проблему, бути індивідуальністю.

З погляду навчального процесу йдеться про дискусію-діалог. Саме така вона дає змогу, на нашу думку, здійснювати особистісно орієнтований підхід до навчання, постає засобом активізації навчальної діяльності, сприяє поглибленій роботі зі змістом предмета, дозволяє вийти за межі фактичних знань, формуючи концептуальні знання, виховує комунікативну та дискусійну культуру. Щодо дискусій-спору, то її доцільніше застосовувати у позааудиторній, виховній роботі.

У контексті викладеного вище варто зазначити, що будь-яка дискусія малоефективна для передачі інформації, однак для творчого осмислення матеріалу та формування ціннісних орієнтацій вона – незамінна. У процесі дискусії успішно триває навчання пошукових процедур, формується культура рефлексивного мислення. Презентація своєї точки зору допомагає майбутньому фахівцеві різнобічно осмислити її, а спроба прийняти іншу точку зору приводить до перегляду та збагачення власної позиції.

Обов'язковою умовою для проведення дискусії є проблемність матеріалу, використання дослідницьких методик, організація навчальної діяльності за умов співробітництва. Структура навчального заняття у формі дискусії залежить від запланованого

результату, матеріалу, мети та інших факторів. Проте узагальнено її структуру можна відобразити так:

- 1) усвідомлення проблеми та її аналіз;
- 2) актуалізація раніше отриманих знань, творче переосмислення можливості їх застосування, включення до нового контексту;
- 3) збирання інформації з означеної проблеми, аналіз інформації, обговорення альтернатив розв'язання проблеми, розгляд безлічі точок зору, корекція колективної думки;
- 4) колективне обговорення проблеми;
- 5) підбиття підсумків дискусії, звернення до фахівців як до арбітрів;
- 6) рефлексія, підбиття підсумків.

Уважаємо за необхідне відзначити, що робота з проблемою передбачає і постановку проблеми, і її аналіз, обговорення, формулювання, встановлення зв'язку з нею різних фактів та обставин. Усі інші етапи заняття пов'язані так чи інакше зі спробою знайти спосіб розв'язання проблеми, обговоренням гіпотез і перевіркою їх правильності до остаточного вирішення. Основна роль у цьому процесі належить студентам, а місія викладача – стимулювати, спонукати учасників дискусії до обміну думками, гнучко й адекватно керувати процесом пошуку шляхів подолання проблем. Щоб спілкування студентів було ефективним, необхідно вивчати їхню дискусійну культуру. Тому перед заняттям їх необхідно ознайомити з правилами проведення дискусії: давати слово всім охочим; доводити свою думку; не відступати від теми; під час обговорення у малих групах розподіляти ролі; прагнути встановити багатосторонній погляд на проблему; не застосовувати некоректні прийоми та неприпустимі аргументи під час дискусії.

Для колективної рефлексії можна запропонувати студентам такі запитання для обговорення: "Чи були виконані під час дискусії намічені завдання?"; "У чому не було досягнуто успіху?"; "Чи відхилилися від теми?"; "Чи всі брали участь у обговоренні?"; "Чи були випадки "монополізації" обговорення?"; "Якою була атмосфера, що панувала під час обговорення?"

Зі свого боку, викладачеві, що використовує дискусію у навчальному процесі, після її завершення корисно проаналізувати такі аспекти, а саме:

1. Чи були цілі навчального заняття обґрунтовані та чи відповідали вони дискусії як формі організації професійного навчання?
2. Чи вдалося домогтися активної участі студентів в обговоренні?
3. Чи вдалося перешкоджати "монополізації" обговорення з боку окремих студентів?
4. Чи переважали в дискусії відкриті запитання, які спонукали студентів до самостійного мислення?
5. Чи вдалося утримувати увагу групи при обговоренні? Яку саме позицію займав викладач?

6. Які педагогічні прийоми робили дискусію ефективнішою, а які давали зворотний ефект?

7. Чи підбивалися проміжні підсумки, чи підсумовувалися погляди, щоб посилити внутрішню зв'язність дискусії?

Можливості методу групової дискусії доволі великі, а саме: моделювання (сукупність прийомів, побудова гіпотез, порівняння), логічний аналіз, вироблення групового рішення, поповнення обсягу теоретичних знань, практичне застосування мовних умінь і навичок будувати висловлювання, методика співробітництва тощо.

Освітньою метою означеної технології є формування навичок, необхідних для успішного проведення дискусії та участі в ній. Вміння коректно формулювати питання та відповідати на запитання співрозмовників, правильно сприймати інформацію, відстоювати власну позицію, багато в чому залежить від аналогічних умінь і навичок викладача, його здатності передавати знання студентам.

Як приклад наведемо дискусію, що може бути організована зі студентами-медиками з дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)". У контексті розгляду теми "Структура ділового спілкування" пропонуємо використовувати тему для дискусії "Опіки". Проблема опікової травми є актуальною як для мирного, так і для воєнного часу. Опікова хвороба лідирує серед різних варіантів травматичної хвороби за тривалістю та тяжкістю перебігу. Великі матеріальні витрати на лікування хворих, високий відсоток їхньої інвалідизації, одномоментність величезної кількості санітарних втрат потребує оптимального вибору методів надання невідкладної допомоги, транспортування та подальшого лікування. У зв'язку з цим виникають спірні питання про те, які заходи будуть найефективнішими у тому чи тому випадку.

На етапі введення у дискусію викладачі формулюють її проблему та цілі; визначають значущість теми, наголошують на певній суперечливості у питаннях класифікації опіків та їх лікування; встановлюють регламент і правила дискусії; уточнюють терміни й поняття. При цьому можна використовувати такі прийоми, як опис реальної ситуації, демонстрація відеосюжету, фотодокументів, постановка проблемних питань, альтернативний вибір (учасникам пропонується вибрати одну з кількох точок зору або способів подолання проблеми).

На другому етапі студенти обговорюють такі питання: визначення площі опіків (правило долоні, правило "дев'яток"); класифікація опіків (за ступенем глибини ураження, за Крейбіхом); прогнози виживання (правило "сотні", індекс Франка); перша допомога при опіках та методи лікування (закритий метод, нетрадиційні методи). Оцінюючи доцільність та ефективність тих чи тих медичних дій, студенти оперують конкретними фактами. Доводячи свою

правоту, учасники дискусії мають наводити, як докази, відеоматеріали, коментарі та думки експертів.

Для підвищення ефективності групового обговорення пропонуємо застосовувати такі прийоми:

- уточнювальні запитання, що спонукають чіткіше формулювати й аргументувати думки ("Що ви маєте на увазі, коли кажете, що...?", "Як ви доведете, що це правильно?");

- парафраз – повторення висловлювання для переосмислення і уточнення сказаного ("Ви кажете, що...", "Я так вас зрозумів?");

- демонстрація нерозуміння – спонукання студентів повторити, уточнити судження ("Я не зовсім розумію, що ви маєте на увазі? Уточніть, будь ласка");

- сумнів, що дає змогу відсіювати слабкі й непродумані висловлювання ("Чи це так?", "Ви впевнені у тому, що кажете?");

- альтернатива – пропозиція іншого погляду, акцентування уваги на альтернативному підході;

- зачеплення – висловлювання судження, що немінуче викликає різку реакцію і незгоду учасників, прагнення спростувати його і викласти свою точку зору.

На заключному етапі необхідно підбивати підсумки обговорення проблеми опіків: сформулювати узгоджену думку про ефективність різних способів і прийомів їх класифікації та лікування; налаштувати на подальше осмислення проблеми опіків і продовження її вивчення; здійснити спільну оцінку ефективності дискусії, ступеня досягнення запланованих цілей та вкладу кожного у спільну роботу.

Загалом, ми переконані, що дискусія є, безперечно, корисною. Важливо враховувати той факт, що знання у студентів, які беруть участь у дискусії, виявляються міцнішими, ніж у групах, де заняття проходить у традиційній лекційно-семінарській системі.

**Висновки.** Звернення до дискусійних методів підвищує ступінь креативності навчального процесу, позитивно впливає на студентів, сприяє розвитку їхньої свідомості та відповідальності. Групову дискусію доцільно використовувати у навчальному процесі закладів передвищої освіти при навчанні молодших фахових бакалаврів, застосовуючи її як метод, форму, один із елементів інтерактивного навчання. При цьому можна практикувати будь-які види дискусії. Звернення до цього методу є ефективним, позаяк дає можливість зосередити увагу студентів на проблемі, а також сприяє формуванню їхньої професійно-мовленнєвої компетентності.

Запропонований метод інтерактивного навчання, що забезпечує не тільки збільшення обсягу знань, умінь і навичок, способів діяльності та комунікації, а й розкриття нових можливостей студентів, є необхідною умовою для формування і вдосконалення компетентностей через включення учасників освітнього процесу до осмисленого переживання індивідуальної і колективної діяльності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієць О.М. Шкільна дискусія як засіб розвитку дискурсного мовлення учнів в умовах профільного навчання. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія : Філологічна*. 2012. Вип. 31. С. 147–150.

2. Андронік Н.П. Лінгводидактичні та комунікативні особливості дискусії на початковому ступені навчання у вищій мовній школі. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. Чернівці : ЧДПУ, 2007. Вип. 48. С. 13–18.

3. Босак К., Сивак Л. Співвідношення понять “суперечка”, “дискусія” і “полеміка”. Етичні аспекти культури дискусії. *Молодий вчений*. 2016. № 4 (31). С. 346–349.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упоряд. В. Бусел. Київ : Перун, 2004. 1440 с.

5. Леган В., Годованець Н. Дискусія як активний метод вивчення іноземних мов. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2019. № 17. С. 249–258.

6. Любашенко О., Попова О. Дискусія як метод інтерактивного навчання мови в середній школі. *Ars linguodidacticae*. 2 (1–2018). С. 4–11.

7. Макарова С.В., Ульєва Г.М. Методи дискусії у викладанні іноземної мови студентам ВНЗ. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2016. Вип. 39. С. 143–148.

8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін. ; за заг. ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

9. Полікарпова Ю.О. Дискусія як різновид інтерактивних технологій навчання іноземних мов в аграрному виші. *Інноваційні агротехнології за умов зміни клімату*. 2013. Вип. 2. С. 285–287.

10. Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник / кол. авторів за ред. М. Пентиліук. Київ, 2003. 149 с.

11. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук. метод. посібник / за ред. О.І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

12. Хома Т.В. Активні методи навчання в педагогіці вищої школи. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 3. С. 149–152.

13. Brenifier O. Enseñar mediante el debate. Ed. Edere. México. 2005. URL: <https://didactifilosofica.files.wordpress.com/2014/06/brenifier-o-ensenar-mediante-el-debate.pdf>

#### REFERENCES

1. Andriets, O.M. (2012). Shkilna dyskusiia yak zasib rozvytku dyskursnoho movlennia uchniv v umovakh profilnoho navchannia [School discussion as a means of developing students' discourse speech in the conditions of specialized education]. *Scientific notes of the National University Ostroh Academy*. Vol. 31. pp. 147–150. [in Ukrainian].

2. Andronik, N.P. (2007). Lnhvodydaktychni ta komunikatyvni osoblyvosti dyskusiі na pochatkovomu stupeni nav-

channia u vyshchii movnii shkoli [Language didactic and communicative features of the discussion at the initial level of education in the higher language school]. *Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University named after T.G. Shevchenko. Pedagogical sciences*. Chernihiv: ChDPU. Vol. 48. pp. 13–18. [in Ukrainian].

3. Bosak, K. & Syvak, L. (2016). Spivvidnoshennia poniat “superechka”, “dyskusiia” i “polemika”. Etychni aspekty kultury dyskusiі [Correlation of the concepts “dispute”, “discussion” and “polemic”. Ethical aspects of discussion culture]. *A young scientist*. No. 4 (31). pp. 346–349. [in Ukrainian].

4. Busel, V.K. (2004). Velykyi tlmachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv, 1440 p. [in Ukrainian].

5. Lehan, V. & Hodovanets, N. (2019). Dyskusiia yak aktyvnyi metod vyvchennia inozemnykh mov [Discussion as an active method of learning foreign languages]. *Modern research on foreign philology*. No. 17. pp. 249–258. [in Ukrainian].

6. Liubashenko, O. & Popova, O. (2018). Dyskusiia yak metod interaktyvnoho navchannia movy v serednii shkoli [Discussion as an active method of learning foreign languages]. *Ars linguodidacticae*. No. 2 (1). pp. 4–11. [in Ukrainian].

7. Makarova, S.V. & Ulieva, H.M. (2016). Metody dyskusiі u vykladanni inozemnoi movy studentam VNZ [Methods of discussion in teaching a foreign language to university students]. *Scientific notes of the department of pedagogy*. Vol. 39. pp. 143–148. [in Ukrainian].

8. Bihych, O.B., Borysko, N.F., Boretska, H.E. et al. (2013). Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students. classical, pedagogical and linguistic universities]. Kyiv, 590 p. [in Ukrainian].

9. Polikarpova, Yu.O. (2013). Dyskusiia yak riznovyd interaktyvnykh tekhnolohii navchannia inozemnykh mov v ahranomomu vyshi [Discussion as a type of interactive foreign language learning technology in an agricultural university]. *Innovative agricultural technologies under the conditions of climate change*. Vol. 2. pp. 285–287. [in Ukrainian].

10. Pentyliuk, M. (2003). Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky [Dictionary-reference on Ukrainian language didactics]. Kyiv, 149 p. [in Ukrainian].

11. Pometun, O.I. (2004). Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnolohii navchannia [Modern lesson. Interactive learning technologies]. Kyiv, 192 p. [in Ukrainian].

12. Khoma, T.V. (2020). Aktyvni metody navchannia v pedahohitsi vyshchoi shkoly [Active learning methods in higher school pedagogy]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*. No. 69. Vol. 3. pp. 149–152. [in Ukrainian].

13. Brenifier, O. (2005). Enseñar mediante el debate [Learn through debate]. Ed. Edere México. Available at: <https://didactifilosofica.files.wordpress.com/2014/06/brenifier-o-ensenar-mediante-el-debate.pdf> [in Spanish].

Стаття надійшла до редакції 14.09.2023

